Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

20.2.2025

Aihe:	HE 218/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi
Aika:	Perjantai 21.2.2025 klo 11.20
Kuultava:	Suomen uusiutuvat ry (entinen Suomen Tuulivoimayhdistys ry)
Asiantuntija:	Edunvalvontajohtaja Matias Ollila

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta tulla Talousvaliokunnan kuultavaksi Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (”hallituksen esitys”). Suomen uusiutuvat ry on entinen Suomen Tuulivoimayhdistys ry, joka laajensi kesällä 2024 toimintansa koskemaan maa- ja merituulivoiman lisäksi teollisen kokoluokan aurinkovoimaa sekä aurinko- ja tuulivoimahankkeisiin liittyviä energiavarastoja. Suomen uusiutuvat ry:ssä on noin 220 jäsenyritystä edustaen laajasti sekä tuuli- että aurinkovoiman hankekehittäjiä, tuottajia ja alihankintaketjuja.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu lunastuslain korvausperusteiden uudistaminen. Asiantuntijalausunnossamme otamme kantaa korvausperusteiden ja -tason lisäksi yleisemmin aiheeseen, koska sähköistyvän yhteiskunnan ja kehittyvän Suomen mahdollistamiseksi on hyvä parantaa yhdessä sopimisen käytäntöjä, jotka mahdollistavat myönteisen muutoksen maassamme.

Kotimaisen uusiutuvan energian ja teollisten investointien kasvua tuottava yhteys

Ensinnäkin on huomioitava suomalaisen yhteiskunnan ja energiajärjestelmän merkittävä muutos, jossa kotimaisella puhtaalla sähköllä ja sen tuottamisella on ratkaiseva roolinsa. Yhteiskunnan välttämättömyyksiin kuuluvat muun muassa asuminen, liikkuminen, elinkeinonharjoittaminen, jotka kaikki tarvitsevat sähköä. Yhteiskunnan sähköistyessä entisestään on sähköllä ja kotimaisella sähköntuotannolla aiempaa suurempi elintärkeä merkityksensä, myös huoltovarmuuden kannalta.

Energiajärjestelmässä on käynnissä modernisoinniksi katsottava muutos, jossa fossiilisen tuontienergian rooli vähenee, ja samalla kotimaisen uusiutuvan sekä puhtaan energian rooli kasvaa perustavaa laatua olevaan arvoon. On ymmärrettävä, että energia tulee edelleen tarvitsemaan siirron väylänsä, jotka sähkön osalta ovat suurjännitejohdoissa tapahtuvaa siirtoa.

Kun taas vanhemmassa järjestelmässä energia on kulkenut suurissa määrin muun muassa säiliölaivoissa ja -rekoissa.

Sähkön siirtoväylät eivät ole rakennuslupalainsäädännön piirissä, joten niiden YVA-menettelyyn liittyvä valitusoikeus on kytketty lunastuslupalain lunastuslupaan (768/2004). Laissa todetaan, ettei hanketta saa toteuttaa, ellei sille ole myönnetty lunastuslupaa. Tämä käytännössä tarkoittaa, että myös sellaiset voimajohdot, joista on solmittu vuokrasopimus, tulee viedä läpi lunastuslupamenettelyllä. Voi olla myös ympäristön kannalta paras mahdollinen tapa, kun nauhamaiset hankkeet kuten voimajohdot ja kaasuputket toteutetaan lunastusmenettelyn avulla.

Lunastuskorvausten korotuksesta

Hallituksen esitys koskee nimenomaan lunastuslain mahdollistamien käyttöoikeuden lunastuksen korvausperusteita**. Suomen uusiutuvat ry:n kanta on, ettemme vastusta ehdotusta lunastuskorvausten korotuksesta 25 prosentilla, kun korotusmenettely koskee kaikkia lunastuksia tasapuolisesti ja on eri toimialojen kesken yhdenmukainen.** Yhteiskunnan toimintojen häiriöttömyyden ja Suomen kokonaisturvallisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että lunastusmenettelyä koskeva sääntely kohtelee sähköntuotantoa ja -siirtoa tasapuolisesti muihin lunastusta käyttäviin toimialoihin verrattuna ja on eri toimialojen kesken yhdenmukainen.

Myös tulevaisuuden lainsäädännön ennakoitavuuden kannalta on olennaista, että tasapuolisuusperiaate huomioidaan ja sitä noudatetaan jatkuvasti, eri toimijoiden tasa-arvoisen kohtelun varmistamiseksi. Kyse on investointiympäristön luotettavuudesta Suomessa. Osana Petteri Orpon hallituksen sujuvan luvituksen tavoitteita vihreän siirtymän energiantuotantohankkeita ja teollisia investointeja pitää kohdella tavalla, joka ei estä uusien työpaikkojen syntymistä Suomeen.

Yhteistyö maanomistajien kanssa

Uusiutuvan energian tuotannon alalla on käymämme aktiivisen kuntalaiskeskustelun ansiosta tiedossa, että alueiden käyttöoikeuden lunastus herättää tyytymättömyyttä osassa maanomistajia. Uusiutuvan energian tuotanto on hajautettua tuotantoa eri puolilla Suomea. Näillä maa-alueilla on luonnollisesti aina omistajansa. Siksi yhteistyö maanomistajien kanssa on alalle luontevaa ja tärkeää.

Suomen uusiutuvat ry on toiminnassaan **suositellut** jo pitkään jäsenkuntansa energiayhtiöille ja hankekehittäjille tuulipuistojen liityntäjohtojen osalta **ennakkohaltuunottomenettelyä**, jossa siirtolinjan maankäytöstä ja lunastuksesta sovitaan **yhdessä vapaaehtoisesti sekä yhteisymmärryksessä maanomistajien kanssa**. Ennakkohaltuunottosopimuksen tekeminen on

maanomistajan kannalta järkevää, koska sopimalla maanomistaja saa maa-alueestaan lunastuskorvauksen päälle lisäkorvauksen. Lisäkorvaus maksetaan usein myös puuston odotusarvosta. Kokemukset yhteistyöstä ovat olleet myönteisiä

Yhteisymmärryksen ansiosta alueen käyttöoikeuden siirto on toteutettavissa sujuvampana Maanmittauslaitoksen prosessina. Maanmittauslaitos ratkaisee lunastuslupaa koskevan hakemuksen silloin, jos lunastusluvan antamista ei vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta. Yhteistyö sujuvoittaa uusiutuvan energian kehittämistä ja rakentamista, mistä hyötyvät myös kunta ja kuntalaiset. Ehdotamme lainsäädännön jatkotyössä etsimään keinoja, joilla kannustetaan kaikkia osapuolia vapaaehtoisen menettelyn piiriin, esimerkiksi nopeutetun hakemusten käsittelyn tai edullisemman verokohtelun keinoin.

Kohtuullista maankäyttöä ja yhteisiä hyötyjä

Lunastuskorvausten yhteydessä on paikallaan vielä todeta, että uusiutuvan sähköenergian tuotannosta koituva hyöty ja samoin haitat eroavat sen mukaan millaisesta maankäytöstä on kyse. Varsinkin tuulivoimahanke vaatii käytännössä laajan asumattoman alueen, jolle maanomistajan ei ole mahdollista enää rakentaa alueen mennessä osayleiskaavan myötä käytännössä rakennuskieltoon. Voimajohdon aiheuttamat rajoitukset maankäytölle rajautuvat tarkasti niin sanottuun johtokäytävään.

Lunastuksella toteutettavat johtokäytävät ovat kompromissi, jolla saavutetaan suoria maata tehokkaasti hyödyntäviä johtolinjoja mutkittelevan ja siten enemmän maata käyttävän linjauksen sijaan. Suomen uusiutuvat ry on tehnyt työtä kohtuullisemman maankäytön puolesta myös sähkömarkkinalain lakityöryhmässä, jossa yhteiset liityntäjohdot paremmin mahdollistama lainsäädäntö on ollut päätavoitteitamme. Kyseinen mahdollistava lainsäädäntö voisi säästää jopa 75 prosenttia maa-alaa, kun liityntäjohto voidaan toteuttaa yhteisenä (Elenia case-esimerkki, 2019). Lisäksi Suomen uusiutuvat on mukana Metsäkeskuksen Metsätalous ja tuulivoima -hankkeessa, jossa tärkeänä tavoitteena on sähkölinjojen haittavaikutusten minimoiminen lisäämällä linjanalustojen hyötykäyttöä muun muassa metsien virkistys- ja monikäytössä sekä luonnontuotteiden tuotannossa.

Yhteiskunnan sähköistymisellä on lukuisia myönteisiä vaikutuksia kuten ilmastopäästöjen vähentyminen, uusiutuvan energiantuotannon investoinnit ja puhtaan sähkön mahdollistamat vihreän siirtymän teolliset investoinnit sekä kunnan saamat kiinteistöverotuotot ja muut aluetalousvaikutukset. Positiivisten vaikutusten takia on perusteltua, että maanlunastukseen liittyviä prosesseja kehitetään siten, että sopimisen ja yhteisymmärryksen rooli korostuu. Myönteinen kehitys ansaitsee menetelmät, joilla vahvistaa positiivista muutosta ja keinot, joilla

myös nopeuttaa kasvua. Käyttöoikeuden lunastuksen, jota pakkolunastukseksikin sanotaan, rinnalla on oltava muita sopimiseen perustuvia keinoja, joita onneksi jo ennakkohaltuunottomenettely edustaa.

Kunnioittaen,

Matias Ollila, Suomen uusiutuvat ry
puh. 040 124 7411, matias.ollila@suomenuusiutuvat.fi